

Matěj Hájek

Pracovní list: korpusový výzkum synonym

zařazení: hodina lexikologie, lexikografie, příbuznost slov, významové pole

cílová skupina: maturitní ročník, případně výběrový seminář_(dvě vyučovací hodiny)

.....

Pracovat budeme s následujícím trsem slov:

drť, dřeň, džus, citronáda, fresh, koktejl, kompot, limonáda, mixatura, (jahodové, banánové či jiné) mléko, mošt, pyrė, smoothie, šťáva, tříšť

mimokorpusová část

Promyslete si, v jakých vztazích jednotlivá slova jsou. Vyjadřují některá totéž? Jsou si některá pouze podobná – jaký je mezi nimi tedy rozdíl? Až budete mít rozmyšleno, slova podle toho uspořádejte: do tabulky, do sítě – jak se vám to zdá vhodné. Mějte na paměti (nebo napsáno), co jednotlivá slova vyznačuje, co je s jinými spojuje, co je od jiných odlišuje.

Porovnejte svou tabulku/síť se svým sousedem, případně s tabulí. Jsou stejné? Jsou tam rozdíly? *Nic se neděje, každý má svou jazykovou zkušenost.*

korpusová část

Vyhledejte po skupinách slova v korpusu a prostudujte, v jakém kontextu se slova objevují. Zpřesňuje se díky kontextovému zapojení dostatečně jejich význam? Pokud ano, vytvořte krátký výklad slov na základě dat z korpusu, která jste právě interpretovali.

mimokorpusová část

Nyní se podívejte, jak naše slova vykládá slovník. Porovnejte své prvotní úvahy nad slovy, výklady na základě interpretace korpusových dat a výklady slovníků. Rozcházejí se, nebo jsou stejné?

Vaše hlava, korpus i slovník nabízejí každý svůj výklad našeho trsu slov. Zamyslete se nad principy všech těchto výkladů – jsou stejné, rozdílné?

.....

Matěj Hájek

Rozšiřující úloha: korpusový výzkum synonym

motivace: práce se slovy, která nás často obklopují; zapojení vlastní jazykové zkušenosti; hledání přesného významu slov,

co a proč zkoumat, jaký přínos pro výuku: procvičení nástroje (korpusu), zkoumání strukturace významového pole slovními jednotkami

postup: Kopíruje tři popisované části: v první jde o samostatnou práci (hlava – papír, hlava – tabule) a práci v lavici, ve druhé o práci ve skupině a o prezentaci výsledků třídy a ve třetí jde o skupinovou práci se slovníkem, o prezentaci třídy, o individuální práci s nashromážděným materiálem a o celotřídní diskusi.

řešení: V první části je důležitá kurzivovaná věta, aby se děti nezalekly rozdílností. Na tabuli vypracujte vlastní tabulku/síť. Ve druhé části použijte korpusovou funkci „kontext“ a zapisujte abstrahované významy, eventuelně s kontextovými příklady. Ve třetí části použijte slovníky dostupné ve vaší třídě, řiďte diskusi a její závěry okomentujte.